

Briuselis, 2020 03 11
COM(2020) 98 final

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

**Naujas žiedinės ekonomikos veiksmų planas,
kuriuo siekiama švaresnės ir konkurencingesnės Europos**

TURINYS

1.	ĮVADAS.....	2
2.	TVARIOS GAMINIŲ POLITIKOS PROGRAMA.....	3
2.1.	Tvarių gaminių projektavimas.....	3
2.2.	Galių suteikimas vartotojams ir viešiesiems pirkėjams.....	5
2.3.	Gamybos procesų žiediškasumas.....	6
3.	PAGRINDINĖS GAMINIŲ VERTĖS GRANDINĖS	7
3.1.	Elektronika ir IRT.....	7
3.2.	Baterijos ir transporto priemonės	8
3.3.	Pakuotės.....	9
3.4.	Plastikai	9
3.5.	Tekstilės gaminiai.....	10
3.6.	Statyba ir pastatai	11
3.7.	Maistas, vanduo ir maisto medžiagos.....	12
4.	MAŽIAU ATLIEKŲ, DIDESNĖ VERTĖ.....	13
4.1.	Griežtesnė atliekų politika siekiant atliekų prevencijos ir žiediškasumo	13
4.2.	Žiediškasumo didinimas aplinkoje be nuodingų medžiagų.....	14
4.3.	Gera veikiančios ES perdirbtų žaliavų rinkos kūrimas	14
4.4.	Atliekų eksporto iš ES problemos sprendimas.....	15
5.	UŽTIKRINIMAS, KAD ŽIEDINĖ EKONOMIKA TEIKTŲ NAUDĄ ŽMONĖMS, REGIONAMS IR MIESTAMS.....	16
6.	HORIZONTALIEJI VEIKSMAI	16
6.1.	Žiediškasumas – poveikio klimatui neutralizavimo prielaida	16
6.2.	Ekonomikos teisingumo užtikrinimas	17
6.3.	Pertvarkos spartinimas pasitelkiant mokslinius tyrimus, inovacijas ir skaitmeninimą.....	18
7.	INICIATYVI PASAULINIO LYGMENS VEIKLA.....	18
8.	PAŽANGOS STEBĖJIMAS	19
9.	IŠVADA.....	19

1. ĮVADAS

Žemės planeta tėra viena, tačiau iki 2050 m. pasaulio vartojimas bus tokio masto, tarsi jos būtų trys¹. Prognozuojama, kad per artimiausius keturiasdešimt metų tokių medžiagų kaip biomasė, iškastinis kuras, metalai ir mineralai pasaulyje bus suvartojama dvigubai daugiau², o iki 2050 m. per metus susidarančių atliekų kiekis padidės 70 proc.³.

Kadangi pusė viso išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio ir daugiau kaip 90 proc. biologinės įvairovės netekties ir vandens trūkumo atsiranda vykdant išteklių gavybą ir perdirbimą, inicijuotas **Europos žaliasis kursas⁴** – suderinta neutralaus poveikio klimatui, efektyvaus išteklių naudojimo ir konkurencingos ekonomikos strategija. Esminė pažanga siekiant iki 2050 m. neutralizuoti poveikį klimatui ir **atsieti ekonomikos augimą nuo išteklių naudojimo** kartu užtikrinant ilgalaikį ES konkurencingumą ir nė vieno nepaliekant nuošalyje bus padaryta **į žiedinę ekonomiką paskui pažangiausias įmones pamažu įtraukiant tradicinius ekonominės veiklos subjektus.**

Kad tai pasiektų, ES turi paspartinti perėjimą prie atkuriamojo augimo modelio, pagal kurį planetai grąžinama daugiau, negu iš jos paimama, ir siekti, kad išteklių suvartojimas neviršytų planetos galimybių, todėl per ateinantį dešimtmetį ji turėtų stengtis sumažinti vartojimo poveikį ir padvigubinti žiedinio medžiagų naudojimo rodiklį.

Įmonėms bendradarbiavimas kuriant tvarių gaminių programą atvers naujų galimybių ES ir už jos ribų. Šis **laipsniškas, tačiau negrįžtamas perėjimas prie tvarios ekonomikos sistemos** yra būtinas **naujosios ES pramonės strategijos** sandas. Neseniai atlikto tyrimo duomenimis, taikant žiedinės ekonomikos principus visoje ES ekonomikoje ES BVP iki 2030 m. gali papildomai išaugti 0,5 proc. ir būtų sukurta apie 700 000 naujų darbo vietų⁵. Verslo prasme tai patrauklu ir atskiroms įmonėms: vidutiniškai maždaug 40 proc. ES gamybos įmonių išlaidų skiriama medžiagoms, todėl uždarojo ciklo modeliai gali padidinti jų pelningumą ir apsaugoti jas nuo išteklių kainų svyravimų.

Remiantis bendrąja rinka ir skaitmeninių technologijų potencialu, žiedinė ekonomika gali **sustiprinti ES pramoninę bazę ir skatinti įmonių kūrimą ir MVĮ verslumą.** Skaitmeninėmis technologijomis, tokiomis kaip daiktų internetas, didieji duomenys, blokų grandinė ir dirbtinis intelektas, palaikomi novatoriški modeliai, kurių pagrindas yra glaudesni ryšiai su klientais, masinės gamybos individualizavimas, dalijimosi ir bendradarbiaujamoji ekonomika, paspartins ne tik žiediškumo įgyvendinimą, bet ir mūsų ekonomikos dematerializavimą, taip pat sumažins Europos priklausomybę nuo pirminių medžiagų.

Piliečiams žiedinė ekonomika suteiks **kokybiškų, funkcionalių ir saugių gaminių,** kurie bus veiksmingi ir įperkami, tinkami naudoti ilgiau ir pagaminti taip, kad galėtų būti naudojami pakartotinai, pataisomi ir kokybiškai perdirbami. Išsisas **naujas tvarių paslaugų asortimentas,** produkto kaip paslaugos modeliai ir skaitmeniniai sprendimai

¹ <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-consumption-production/>

² OECD (2018), *Global Material Resources Outlook to 2060*.

³ World Bank (2018), *What a Waste 2.0: A Global Snapshot of Solid Waste Management to 2050*.

⁴ COM(2019) 640 final.

⁵ Cambridge Econometrics, Trinomics, and ICF (2018), *Impacts of circular economy policies on the labour market*.

padės pasiekti geresnę gyvenimo kokybę, kurti novatoriškas darbo vietas ir atnaujinti žinias bei įgūdžius.

Šiame Žiedinės ekonomikos veiksmų plane pateikiama į ateitį orientuota darbotvarkė, kurios tikslas – kartu su ekonominės veiklos vykdytojais, vartotojais, piliečiais ir pilietinės visuomenės organizacijomis sukurti švaresnę ir konkurencingesnę Europą. Juo siekiama paspartinti Europos žaliajam kursui reikalingus esminius pokyčius pasinaudojant nuo 2015 m. įgyvendinamais žiedinės ekonomikos veiksmais⁶. Šiuo planu bus užtikrintas reglamentavimo sistemos racionalizavimas ir pritaikymas tvariai ateičiai, kad perėjimas atvertų kuo daugiau galimybių, o našta žmonėms ir įmonėms būtų kuo mažesnė.

Plane pateikiamos tarpusavyje susijusios iniciatyvos, kuriomis siekiama sukurti **tvirtą ir nuoseklią gaminių politikos programą, pagal kurią tvarūs gaminiai, paslaugos ir verslo modeliai taptų norma, o vartojimo modeliai pasikeistų taip, kad visų pirma nesusidarytų atliekų**. Ši gaminių politikos programa bus plėtojama palaipsniui, pirmiausia skiriant dėmesį pagrindinių gaminių vertės grandinėms. Bus imtasi tolesnių priemonių siekiant sumažinti **atliekų kiekį** ir užtikrinti, kad ES turėtų **gerai veikiančią aukštos kokybės perdirbtų žaliavų vidaus rinką**. Taip pat bus sustiprinti ES gebėjimai prisiimti atsakomybę už savo atliekas.

Veikdama viena Europa esminių pokyčių nepasieks. ES ir toliau **pasaulyje pirmoji žengs žiedinės ekonomikos keliu**⁷ ir naudosis savo įtaka, ekspertinėmis žiniomis ir finansiniais ištekliais, kad būtų įgyvendinti **2030 m. darnaus vystymosi tikslai**. Šiuo planu taip pat siekiama užtikrinti, kad žiedinė ekonomika būtų naudinga žmonėms, regionams ir miestams, visapusiškai padėtų neutralizuoti poveikį klimatui ir išnaudotų mokslinių tyrimų, inovacijų ir skaitmeninimo potencialą. Jame numatoma toliau plėtoti **patikimą stebėsenos sistemą**, kuri padėtų matuoti gerovę ne vien BVP rodikliu.

2. TVARIOS GAMINIŲ POLITIKOS PROGRAMA

2.1. Tvarių gaminių projektavimas

Projektavimo etape nulemiama iki 80 proc. gaminių poveikio aplinkai⁸, deja, **linijinis požiūris („imk, gamink, naudok, išmesk“)** nesuteikia gamintojams pakankamai paskatų savo gaminius labiau pritaikyti žiedinei ekonomikai. Daugelis gaminių per greitai sugenda, jų negalima lengvai pakartotinai panaudoti, pataisyti ar perdirbti, o daugelis gaminių naudoti tik vieną kartą. Tačiau bendroji rinka suteikia kritinę masę, kad ES galėtų nustatyti pasaulinius gaminių tvarumo standartus ir daryti įtaką gaminių projektavimui ir vertės grandinės valdymui visame pasaulyje.

ES iniciatyvose ir teisės aktuose jau numatyta privalomų arba savanoriškų priemonių, kuriomis tam tikru mastu gerinami gaminių tvarumo aspektai. Konkrečiai, Ekologinio projektavimo direktyva⁹ sėkmingai reglamentuoja energijos vartojimo efektyvumą ir kai kuriuos su energijos vartojimu susijusių gaminių žiediškumo aspektus. Kita vertus, tokių priemonių kaip ES ekologinis ženklas¹⁰ arba ES žaliųjų

⁶ COM(2015) 614 final.

⁷ SWD(2020) 100.

⁸ <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/4d42d597-4f92-4498-8e1d-857cc157e6db>

⁹ 2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/125/EB, nustatanti ekologinio projektavimo reikalavimų su energija susijusiems gaminiams nustatymo sistemą, OL L 285, 2009 10 31, p. 10.

¹⁰ 2009 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 66/2010 dėl ES ekologinio ženklo, OL L 27, 2010 1 30, p. 1.

viešųjų pirkimų (ŽVP) kriterijai¹¹ taikymo sritis yra platesnė, tačiau jos yra savanoriškos, todėl jų poveikis mažesnis. **Išsamaus reikalavimų rinkinio**, kuriuo būtų užtikrinta, kad visi ES rinkai pateikiami gaminiai taptų vis tvaresni ir atitiktų žiediško principą, faktiškai nėra.

Siekdama, kad **gaminiai atitiktų neutralaus poveikio klimatui, efektyviai išteklius naudojančios žiedinės ekonomikos principus**, ir mažėtų atliekų kiekis, o pažangiausių subjektų rezultatai tvarumo srityje palaipsniui taptų norma, Komisija pasiūlys **teisėkūros iniciatyvą dėl tvarių gaminių politikos**.

Pagrindinis šios teisėkūros iniciatyvos tikslas bus išplėsti Ekologinio projektavimo direktyvos taikymo sritį į ją įtraukiant ne vien su energija susijusius gaminius, kad **ekologinio projektavimo sistema būtų taikoma kuo platesniam gaminių spektrui ir užtikrintų žiedškumą**.

Įgyvendindama šią teisėkūros iniciatyvą ir, kai tinka, papildomais pasiūlymais dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų, Komisija apsvarstys galimybę patvirtinti **tvarumo principus** ir kitas tinkamas priemones, kaip reglamentuoti šiuos aspektus:

- gaminių **patvarumo, galimybių juos naudoti pakartotinai, atnaujinti ir pataisyti** gerinimą, gaminiuose esančių **pavojingųjų cheminių medžiagų** problemos sprendimą ir su gaminiiais susijusio **energijos ir išteklių vartojimo efektyvumo** didinimą;
- **perdirbtosios medžiagos dalies gaminiuose** didinimą kartu užtikrinant jų veiksmingumą ir saugą;
- **atnaujinimo ir kokybiško perdirbimo sąlygų** sudarymą;
- **anglies dioksido ir aplinkosauginio pėdsako** mažinimą;
- **vienkartinio naudojimo** ribojimą ir kovą su **ankstyvu moraliniu nusidėvėjimu**;
- **neparduotų ilgalaikio naudojimo prekių naikinimo draudimo** įvedimą;
- teikti paskatų **produkto kaip paslaugos** ar kitiems modeliams, pagal kuriuos **gamintojai lieka gaminio savininkais** arba yra atsakingi už jo tinkamumą per visą gyvavimo ciklą;
- išnaudoti gaminio informacijos **skaitmeninimo**, įskaitant tokius sprendimus kaip **skaitmeniniai pasai, žymenys ir vandens ženklai**, potencialą;
- skatinti pripažinimu už gaminius pagal jų **skirtingus tvarumo rezultatus**, be kita ko, paskatas susiejant su aukštais tvarumo rodikliais.

Pirmenybė svarstant bus teikiama gaminių grupėms, nustatytoms atsižvelgiant į šiame veiksmų plane nurodytas vertės grandines, tokioms kaip elektronika, IRT ir tekstilės gaminiai, taip pat baldams ir didelio poveikio tarpiniams produktams, pavyzdžiui, plienui, cementui ir cheminėms medžiagoms. Kitos gaminių grupės bus pasirenkamos remiantis jų poveikiu aplinkai ir žiediško potencialu.

Ši teisėkūros iniciatyva ir visi kiti papildomi reglamentavimo ar savanoriški sprendimai bus kuriami taip, kad **geriau derėtų su gaminius įvairiais jų gyvavimo ciklo etapais reglamentuojančiomis dabar galiojančiomis priemonėmis**. Komisija siekia, kad **gaminių tvarumo principais ateityje būtų vadovaujamasi formuojant platesnę politiką ir rengiant teisės aktus**. Komisija taip pat padidins dabartinės su energija

¹¹ https://ec.europa.eu/environment/gpp/eu_gpp_criteria_en.htm

susijusių gaminių ekologinio projektavimo sistemos veiksmingumą, be kita ko, skubiai priimdama ir įgyvendindama naują 2020–2024 m. ekologinio projektavimo ir energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo darbo planą, skirtą atskiroms gaminių grupėms.

Ekologinio projektavimo direktyvos peržiūra ir tolesnis su konkrečiomis gaminių grupėmis susijęs darbas ekologinio projektavimo teisės aktų ar kitų priemonių kontekste bus vykdomi atsižvelgiant, kai tinka, į kriterijus ir taisykles, nustatytus pagal ES ekologinio ženklo reglamentą, produkto aplinkosauginio pėdsako metodą¹² ir ES ŽVP kriterijus. Komisija apsvarstys galimybę nustatyti privalomus reikalavimus, kuriais būtų padidintas ne tik prekių, bet ir paslaugų tvarumas. Taip pat bus rūpestingai įvertinta galimybė nustatyti reikalavimus, susijusius su aplinkos ir socialiniais aspektais visoje vertės grandinėje nuo gamybos iki gyvavimo ciklo pabaigos, be kita ko, atsižvelgiant į PPO taisykles. Pavyzdžiui, užtikrinus tam tikrų gaminių ir paslaugų prieinamumą¹³ ne vien didėja socialinė įtrauktis, bet ir gaunama kita nauda: jie taps vis patvaresni ir tinkamesni pakartotinai naudoti.

Be to, siekdama remti **veiksmingą ir efektyvų** naujos tvarių gaminių programos **taikymą**, Komisija:

- sukurs **Europos pažangiųjų žiedinės ekonomikos prietaikų duomenų erdvę**¹⁴, kurioje bus pateikiami vertės grandinių ir gaminių informacijos duomenys;
- bendradarbiaudama su nacionalinėmis valdžios institucijomis labiau stengsis **užtikrinti, kad būtų laikomasi ES rinkai pateiktiems gaminiais taikomų tvarumo reikalavimų**, ypač per **suderintas patikras ir rinkos priežiūros veiksmus**.

2.2. Galių suteikimas vartotojams ir viešiesiems pirkėjams

Galių ir galimybių sutaupyti suteikimas vartotojams yra vienas iš pagrindinių tvarių gaminių politikos programos elementų. Siekdama padidinti vartotojų įsitraukimą į žiedinę ekonomiką, Komisija pasiūlys persvarstyti ES vartotojų teisės aktus, kad būtų užtikrinta, kad **vartotojai prekybos vietose gautų patikimą ir aktualią informaciją apie gaminius**, įskaitant informaciją apie jų **naudojimo trukmę ir remonto paslaugų, atsarginių dalių ir remonto instrukcijų prieinamumą**. Komisija taip pat apsvarstys, kaip toliau stiprinti **vartotojų apsaugą nuo ekomanipuliavimo ir ankstyvo moralinio nusidėvėjimo** nustatant minimalius **tvarumo ženklų ir (arba) logotipų ir informacinių priemonių** reikalavimus.

Be to, Komisija dės pastangas, kad **būtų įtvirtinta nauja „teisė į remontą“**, ir apsvarstys **naujas horizontalias vartotojų materialiąsias teises**, pavyzdžiui, susijusias su atsarginių dalių prieinamumu ir remonto galimybėmis, o IRT ir elektronikos atveju – su paslaugų atnaujinimu. Kalbant apie tai, kaip **garantijos** gali padėti užtikrinti platesnį žiedinių gaminių asortimentą, Komisija išnagrinės galimus pokyčius, be kita ko, persvarstydama Direktyvą 2019/771¹⁵.

¹² https://ec.europa.eu/environment/eussd/smgp/PEFCR_OEFSR_en.htm

¹³ 2019 m. balandžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/882 dėl gaminių ir paslaugų prieinamumo reikalavimų, OL L 151, 2019 6 7, p. 70.

¹⁴ COM (2020) 67 final.

¹⁵ 2019 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/771 dėl tam tikrų prekių pirkimo–pardavimo sutarčių aspektų, OL L 136, 2019 5 22, p. 28.

Komisija taip pat siūlys, kad **įmonės pagrįstų savo ekologiškumo teiginius** naudodamosi produkto ir organizacijos aplinkosauginio pėdsako metodais. Komisija išbandys šių metodų integravimą į ES ekologinio ženklo sistemą ir į ES ekologinio ženklo kriterijus sistemingiau įtrauks patvarumą, perdirbamumą ir perdirbtosios medžiagos dalį.

Valdžios institucijų perkamoji galia sudaro 14 proc. ES BVP ir gali būti galingu tvarių gaminių paklausos veiksnio. Siekdama išnaudoti šį potencialą, Komisija pasiūlys **sektorinius teisės aktus dėl žaliųjų viešųjų pirkimų (ŽVP) minimalių privalomų kriterijų ir rodiklių** ir, nesukurdama nepagrįstos administracinės naštos viešųjų pirkimų vykdytojams, palaipsniui įves **privalomą ataskaitų teikimą siekdama stebėti, kaip daugėja žaliųjų viešųjų pirkimų**. Be to, Komisija toliau rems gebėjimų stiprinimą: rengs gaires ir mokymus, skleis informaciją apie gerąją patirtį ir ragins viešųjų pirkimų vykdytojus dalyvauti iniciatyvoje „**Viešųjų pirkimų vykdytojai – už klimatą ir aplinką**“, kuri padės bendrauti pirkėjams, norintiems vykdyti ŽVP.

2.3. Gamybos procesų žiediškasumas

Siekdama neutralizuoti poveikį klimatui ir užtikrinti ilgalaikį konkurencingumą pramonė persitvarko, ir žiediškasumas yra esminė šio platesnio proceso dalis. Jis gali padėti vertės grandinėse ir gamybos procesuose sutaupyti daug medžiagų, sukurti papildomą vertę ir atverti ekonominių galimybių. Užtikrindama sinergiją su Pramonės strategijos¹⁶ tikslais, Komisija sudarys sąlygas didesniai pramonės žiediškumui:

- įvertindama galimybes toliau skatinti pramonės procesų žiediškumą atliekant **Pramoninių išmetamųjų teršalų direktyvos**¹⁷ peržiūrą, be kita ko, žiedinės ekonomikos principais grindžiamus metodus įtraukti į būsimus geriausių prieinamų gamybos būdų informacinius dokumentus;
- palengvindama pramonės simbiozę (plėtodama **sektorius atstovų rengiamą ataskaitų teikimo ir sertifikavimo sistemą**) ir sudarydama sąlygas jai įgyvendinti;
- remdama **tvarų ir žiedinį biologinį sektorių** Bioekonomikos veiksmų plano¹⁸ priemonėmis;
- skatindama naudotis **skaitmeninėmis technologijomis išteklių buvimo vietai nustatyti, atsekti ir inventorizuoti**;
- skatindama diegti žaliąsias technologijas taikydama patikimo tikrinimo sistemą: būtų užregistruota **ES aplinkosaugos technologijų tikrinimo sistema** – ES sertifikavimo ženklas.

Naujoji **MVĮ strategija**¹⁹ skatins MVĮ bendradarbiavimą žiedinės pramonės kryptimi, grindžiamą mokymu, Europos įmonių tinklo organizuojamo klasterių bendradarbiavimo konsultacijomis ir žinių perdavimu per Europos efektyvaus išteklių naudojimo žinių centrą.

¹⁶ COM(2020) 102.

¹⁷ 2010 m. lapkričio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/75/ES dėl pramoninių išmetamųjų teršalų (taršos integruotos prevencijos ir kontrolės), OL L 334, 2010 12 17, p. 17.

¹⁸ COM(2018) 763 *final*.

¹⁹ COM(2020) 103.

3. PAGRINDINĖS GAMINIŲ VERTĖS GRANDINĖS

Siekiant spręsti pagrindinių vertės grandinių tvarumo uždavinį reikia imtis skubių, visapusiškų ir koordinuotų veiksmų: jie bus neatsiejama 2 skirsnyje aptartos tvarios gaminių politikos programos dalis. Šie veiksmai bus dalis mūsų atsako į kritinę klimato padėtį ir papildys ES pramonės strategiją, taip pat būsimas biologinės įvairovės, „Nuo ūkio iki stalo“ ir miškų strategijas. Vykdydama sektorialių veiksmų valdymą, Komisija glaudžiai bendradarbiaus su pagrindinių vertės grandinių suinteresuotaisiais subjektais, kad būtų nustatytos žiedinių gaminių rinkų plėtros kliūtys ir jų šalinimo būdai.

3.1. Elektronika ir IRT

Elektros ir elektroninė įranga ir toliau yra vienas sparčiausiai augančių atliekų srautų ES – šiuo metu jis kasmet padidėja 2 proc. Apskaičiuota, kad ES perdirbama mažiau nei 40 proc. elektroninių atliekų²⁰. Vertė prarandama, kai visiškai arba iš dalies veikiantys gaminiai išmetami, nes jų negalima pataisyti, baterija negali būti pakeista, programinė įranga nebepalaikoma arba prietaisų sudėtyje esančios medžiagos nesusigražinamos. Maždaug du iš trijų europiečių norėtų ilgiau naudoti savo dabartinius skaitmeninius įtaisus, su sąlyga, kad jų veikimas nebus žymiai blogesnis²¹.

Siekdama spręsti šiuos uždavinius, Komisija pateiks **žiedinės elektronikos iniciatyvą**, į kurią bus integruotos esamos ir naujos priemonės. Atsižvelgiant į naują tvarių gaminių politikos programą, ši iniciatyva skatins užtikrinti ilgesnį gaminių naudojimo laiką ir apims, be kita ko, šiuos veiksmus:

- bus imtasi Ekologinio projektavimo direktyvoje numatytų elektronikos ir IRT, įskaitant **mobiliuosius telefonus, planšetinius ir nešiojamuosius kompiuterius** reglamentavimo priemonių, kad prietaisai būtų projektuojami užtikrinant energijos vartojimo efektyvumą, patvarumą ir galimybę juos pataisyti, atnaujinti, prižiūrėti, pakartotinai naudoti ir perdirbti. Būsime Ekologinio projektavimo darbo plane šiuo klausimu bus pateikta daugiau informacijos. Bus imtasi priemonių ir dėl **spausdintuvų bei vartojimo reikmenų, pavyzdžiui, kasečių**, nebent per artimiausius šešis mėnesius sektorius pasiektų plataus užmojo savanorišką susitarimą;
- daugiausia dėmesio bus skirta elektronikai ir IRT – **sektoriui, kuriame prioriteto tvarka turi būti įgyvendinta teisė į remontą**, įskaitant teisę atnaujinti pasenusią programinę įrangą;
- bus imtasi **mobiliųjų telefonų ir panašių prietaisų kroviklių** reglamentavimo priemonių, be kita ko, dėl **bendrojo kroviklio naudojimo** ir krovimo laidų patvarumo gerinimo, ir duota paskatų atsieti kroviklių pirkimą nuo naujų įtaisų įsigijimo;
- bus gerinamas elektros ir elektroninės įrangos atliekų surinkimas ir tvarkymas²², be kita ko, nagrinėjant galimybes sukurti **ES masto grąžinimo sistemą, kad būtų galima grąžinti arba atgal parduoti senus mobiliuosius telefonus, planšetinius kompiuterius ir kroviklius**;

²⁰ https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=t2020_rt130&plugin=1

²¹ 2014 m. sausio mėn. specialusis Eurobarometro tyrimas Nr. 503.

²² 2012 m. liepos 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2012/19/ES dėl elektros ir elektroninės įrangos atliekų, OL L 197, 2012 7 24, p. 38.

- bus peržiūrėtos **pavojingųjų medžiagų naudojimo elektros ir elektroninėje įrangoje apribojimų** ES taisyklės²³ ir pateiktos gairės, kaip pagerinti derėjimą su atitinkamais teisės aktais, įskaitant REACH²⁴ ir Ekologinio projektavimo teisės aktus.

3.2. Baterijos ir transporto priemonės

Tvarios baterijos ir transporto priemonės yra ateities judumo pagrindas. Siekdama sparčiai didinti atsirandančios elektromobilumo baterijų vertės grandinės tvarumą ir didinti visų baterijų žiediško potencialą, šiais metais Komisija pasiūlys **baterijoms skirtą naują reglamentavimo sistemą**. Šis pasiūlymas dėl teisėkūros procedūra priimamo akto bus grindžiamas Baterijų direktyvos²⁵ vertinimu ir Baterijų aljanso darbu, atsižvelgiant į šiuos elementus:

- **taisyklės dėl perdirbtosios medžiagos dalies** ir priemonės, kuriomis siekiama gerinti visų baterijų surinkimą ir perdirbimą, užtikrinti **vertingų medžiagų regeneravimą** ir suteikti gairių vartotojams;
- pastangas spręsti **neįkraunamųjų baterijų problemą** siekiant palaipsniui atsisakyti jų naudojimo, kai yra alternatyvų;
- **baterijoms keliamus tvarumo ir skaidrumo reikalavimus**, atsižvelgiant, pavyzdžiui, į baterijų gamybos anglies pėdsaką, žaliavų gavybos etiškumą ir tiekimo saugumą, taip pat poreikį palengvinti pakartotinį naudojimą, paskirties keitimą ir perdirbimą.

Komisija taip pat pasiūlys persvarstyti **eksploatuoti netinkamoms transporto priemonėms**²⁶ taikomas taisykles, siekdama populiarinti žiedinei ekonomikai labiau pritaikytus verslo modelius: **projektavimo aspektus susieti su tvarkymu gyvavimo ciklo pabaigoje**, apsvarstyti **privalomos perdirbtosios medžiagos dalies** komponentuose **taisyklės** ir **pagerinti perdirbimo našumą**. Be to, Komisija apsvarstys, kokios priemonės veiksmingiausiai užtikrintų **alyvų atliekų** surinkimą ir apdorojimą tausojant aplinką.

Žvelgiant į platesnę perspektyvą, būsimoje **visapusiškoje Europos strategijoje dėl darnaus ir išmanaus transporto** bus nagrinėjama, kaip pagerinti sąveiką su perėjimu prie žiedinės ekonomikos, visų pirma taikant produkto kaip paslaugos sprendimus, kad sumažėtų gryųjų medžiagų suvartojimas, būtų naudojami alternatyvieji transporto degalai ir racionaliai naudojama infrastruktūra ir transporto priemonės, išaugtų užimtumo rodikliai ir apkrovos koeficientai, taip pat mažėtų atliekų ir taršos.

²³ Direktyva 2011/65/ES dėl tam tikrų pavojingų medžiagų naudojimo elektros ir elektroninėje įrangoje apribojimo, OL L 174, 2011 7 1, p. 88.

²⁴ 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH), įsteigiantis Europos cheminių medžiagų agentūrą, OL L 396, 2006 12 30, p. 1.

²⁵ 2006 m. rugsėjo 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/66/EB dėl baterijų ir akumuliatorių bei baterijų ir akumuliatorių atliekų ir Direktyvos 91/157/EEB panaikinimo, OL L 266, 2006 9 26, p. 1.

²⁶ 2000 m. rugsėjo 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/53/EB dėl eksploatuoti netinkamų transporto priemonių, OL L 269, 2000 10 21, p. 34.

3.3. Pakuotės

Pakuotėms naudojamų medžiagų kiekis nuolat auga, o 2017 m. Europoje pakuočių atliekų kiekis pasiekė rekordinį lygį – 173 kg vienam gyventojui. To dar nėra buvę. Siekdama užtikrinti, kad iki 2030 m. visas ES rinkoje esančias pakuotes būtų galima pakartotinai naudoti arba perdirbti ekonomiškai perspektyviu būdu, Komisija persvarstys Direktyvą 94/62/EB²⁷, kad būtų **sugriežtinti privalomi pagrindiniai pakuotes tiekti ES rinkai leidžiantys reikalavimai**, ir apsvarstys kitas priemones, sutelkdama dėmesį į:

- **(perteklinių) pakuočių ir pakuočių atliekų kiekio mažinimą**, be kita ko, nustatydama tikslus ir kitas atliekų prevencijos priemones;
- postūmį **projektuoti pakuotes taip, kad jas būtų galima pakartotinai naudoti ir perdirbti**, be kita ko, atsižvelgdama į tam tikrų pakavimo medžiagų naudojimo tam tikrais tikslais apribojimus, visų pirma tais atvejais, kai galimi alternatyvūs daugkartinio naudojimo gaminiai arba sistemos ar kai vartojimo prekės gali būti saugiai naudojamos be pakuotės;
- svarstymus, kaip **sumažinti pakavimo medžiagų sudėtingumą**, įskaitant naudojamų medžiagų ir polimerų skaičių.

Įgyvendindama 4.1 skirsnyje nurodytą iniciatyvą suderinti rūšiuojamojo surinkimo sistemas, Komisija įvertins, ar įmanoma visoje ES taikyti **ženklinimą, kuris padėtų teisingai surūšiuoti pakuočių atliekas jų susidarymo vietoje**.

Komisija taip pat parengs taisykles dėl plastikinių medžiagų, išskyrus PET, **saugaus perdirbimo į su maistu besiliečiančias medžiagas**.

Komisija taip pat griežtai stebės ir rems Geriamojo vandens direktyvos reikalavimų įgyvendinimą, kad **geriamasis vandentiekio vanduo būtų prieinamas viešose vietose**, o tai sumažins priklausomybę nuo išpilstyto vandens ir leis išvengti pakuočių atliekų.

3.4. Plastikai

Įgyvendinant **ES plastikų žiedinėje ekonomikoje strategiją**²⁸ pradėtas įgyvendinti kompleksas iniciatyvų, kuriomis siekiama spręsti didelį visuomenės susirūpinimą keliančią problemą. Vis dėlto, kadangi numatoma, kad per ateinančius 20 metų plastikų vartojimas padvigubės, Komisija imsis tolesnių tikslinių priemonių, kad spręstų šios visur naudojamos medžiagos keliamas tvarumo problemas, ir toliau skatins taikyti suderintą kovos su plastikų tarša pasauliniu lygmeniu modelį, kaip nurodyta 7 skirsnyje.

Siekdama platesnio perdirbtų plastikų ir tvaresnio plastikų naudojimo, Komisija pasiūlys **pagrindiniams gaminiams, tokiems kaip pakuotės, statybinės medžiagos ir transporto priemonės, privalomus reikalavimus dėl perdirbtosios medžiagos dalies ir atliekų kiekio mažinimo priemones**, be kita ko, atsižvelgdama į Žiedinių plastikų aljanso veiklą.

Komisija imsis ne tik plastiko šiukšlių kiekio mažinimo priemonių, bet ir spręs **mikroplastikų plitimo aplinkoje problemą**:

- **apribos sąmoningai pridedamų mikroplastikų kiekį** ir spręs granulių problemą, atsižvelgdama į Europos cheminių medžiagų agentūros nuomonę;

²⁷ 1994 m. gruodžio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 94/62/EB dėl pakuočių ir pakavimo atliekų, OL L 365, 1994 12 31, p. 10.

²⁸ COM(2018) 28 final.

- parengs **ženklinimo, standartizavimo, sertifikavimo ir reglamentavimo priemones**, susijusias su netyčiniu mikroplastikų paskleidimu, įskaitant priemones, kurios leistų **surinkti** daugiau **mikroplastikų** visais atitinkamais gaminių gyvavimo ciklo etapais;
- toliau plėtos ir derins **netyčia paskleistų**, ypač iš padangų ir tekstilės gaminių, **mikroplastikų kiekio matavimo** metodus ir teiks suderintus duomenis apie mikroplastikų koncentraciją jūros vandenyje;
- užpildys **mokslinių žinių apie mikroplastikų riziką ir paplitimą** aplinkoje, geriamajame vandenyje ir maisto produktuose spragas.

Be to, Komisija spręs naujus tvarumo uždavinius sukurdamą **politikos programą, apimančią:**

- **apsirūpinimą biologiniais plastikais, jų ženklinimą ir naudojimą**, remdamasi vertinimu, kokiais atvejais biožaliavų naudojimas ne tik mažina iškastinių išteklių naudojimą, bet ir yra iš tikrųjų naudingas aplinkai;
- **biologiškai skaidžių arba kompostuojamų plastikų naudojimą** remdamasi vertinimu, kokiais atvejais toks naudojimas gali būti naudingas aplinkai, ir tokio naudojimo kriterijų vertinimu. Ji sieks užtikrinti, kad gaminių ženklinimas „biologiškai skaidus“ arba „kompostuojamas“ vartotojų klaidingai nepastūmėtų šiukšlinti plastiką ar teršti aplinką, kai aplinkos sąlygos netinkamos arba nepakanka laiko, kad tie gaminiai suirtų.

Komisija užtikrins, kad būtų laiku įgyvendinta nauja Direktyva dėl **vienkartinių plastiko gaminių**²⁹ ir žvejybos įrankių, siekdama spręsti jūrų taršos plastikų problemą ir kartu apsaugoti ES bendrąją rinką, ypatingą dėmesį skirdama tam, kad :

- būtų vienodai suprantama, kuriems gaminiams taikoma direktyva;
- būtų ženklinami tokie gaminiai kaip tabakas, gėrimų puodeliai ir drėgnos servetėlės ir būtų užtikrinta, kad siekiant išvengti šiukšlinimo dangteliai būtų pritvirtinti prie butelių;
- pirmą kartą būtų parengtos perdirbtosios medžiagos dalies gaminiuose matavimo taisyklės.

3.5. Tekstilės gaminiai

Tekstilės gaminiai yra ketvirtoje vietoje pagal pirminių žaliavų ir vandens naudojimo mastą (po maisto, būsto ir transporto), ir penktoje pagal išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį³⁰. Apskaičiuota, kad į naujus tekstilės gaminius perdirbama mažiau nei 1 proc. visų pasaulio tekstilės gaminių³¹. ES tekstilės sektorius, kurį didžia dalimi sudaro MVĮ, po ilgo pertvarkos laikotarpio pradėjo atsigauti. Vis dėlto 60 proc. ES drabužių, skaičiuojant pagal vertę, pagaminama kitur.

Atsižvelgdama į tekstilės vertės grandinės sudėtingumą ir siekdama spręsti šiuos uždavinius, Komisija pasiūlys išsamią **ES tekstilės gaminių strategiją**. Ją rengiant bus pasinaudota pramonės ir kitų suinteresuotųjų subjektų nuomonėmis. Strategijos tikslas –

²⁹ 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/904 dėl tam tikrų plastikinių gaminių poveikio aplinkai mažinimo, OL L 155, 2019 6 12, p. 1.

³⁰ EEA Briefing report Nov 2019.

³¹ Ellen McArthur Foundation (2017), *A new Textiles Economy*.

stiprinti pramonės konkurencingumą ir inovacijas šiame sektoriuje suteikiant postūmį ES tvarių ir žiedinių tekstilės gaminių rinkai (įskaitant tekstilės gaminių pakartotinio naudojimo rinką), sprendžiant greitosios mados problemą ir skatinant naujus verslo modelius. Tai bus pasiekta taikant išsamų priemonių rinkinį, visų pirma:

- tekstilės gaminiams bus taikoma 2 skirsnyje aprašyta **nauja tvarių gaminių programa**, be kita ko, bus rengiamos **ekologinio projektavimo priemonės** siekiant tekstilės gaminius parengti žiedinei ekonomikai, bus užtikrintas perdirbtų žaliavų naudojimas, sprendžiama sudėtyje esančių pavojingųjų cheminių medžiagų problema, o **įmonėms ir privatiems vartotojams bus suteikta galimybių rinktis tvarius tekstilės gaminius ir pasinaudoti lengvai prieinamomis pakartotinio naudojimo ir taisymo paslaugomis**;
- ES bus gerinama tvarių ir žiedinių tekstilės gaminių verslo ir reglamentavimo aplinka, visų pirma teikiant **paskatas ir paramą produkto kaip paslaugos modeliams, žiedinėms medžiagoms ir gamybos procesams**, ir didinant skaidrumą **tarptautinio bendradarbiavimo priemonėmis**;
- bus parengtos gairės, kaip pasiekti **aukštą tekstilės atliekų rūšiuojamojo surinkimo rodiklį**, kurį valstybės narės turi pasiekti iki 2025 m.;
- bus skatinamas **tekstilės gaminių rūšiavimas, pakartotinis naudojimas ir perdirbimas**, be kita ko, **diegiant inovacijas, skatinant juos naudoti pramonės reikmėms ir taikant reglamentavimo priemones**, tokias kaip didesnė gamintojo atsakomybė.

3.6. Statyba ir pastatai

Apstatyta aplinka daro didelį poveikį daugeliui ekonomikos sektorių, vietos darbo vietoms ir gyvenimo kokybei. Jai reikia didžiulių išteklių ir atitenka maždaug 50 proc. visų išgautų medžiagų. Statybų sektoriuje susidaro daugiau kaip 35 proc. visų ES atliekų³². Apskaičiuota, kad šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis, išmetamas išgaunant medžiagas, gaminant statybos produktus, statant ir renovuojant pastatus, sudaro 5–12 proc. viso nacionalinio išmetamo ŠESD kiekio³³. Efektyviau naudojant medžiagas būtų galima šių išmetamųjų teršalų kiekį sumažinti 80 proc.³⁴.

Siekdama išnaudoti medžiagų naudojimo efektyvumo didinimo ir poveikio klimatui mažinimo potencialą Komisija paskelbs naują visapusišką **darniai apstatytos aplinkos strategiją**. Ši strategija užtikrins atitinkamų politikos sričių, pavyzdžiui, klimato, energetikos ir išteklių naudojimo efektyvumo, statybos ir griovimo atliekų tvarkymo, prieinamumo, skaitmeninimo ir įgūdžių, tarpusavio derėjimą. Ji skatins visą pastatų gyvavimo ciklą laikytis žiediško principų, nes bus:

- sprendžiamas statybos produktų tvarumo savybių klausimas persvarstant **Statybos produktų reglamentą**³⁵ ir galbūt įvedant **reikalavimus dėl perdirbtosios medžiagos dalies** tam tikriems statybos produktams, atsižvelgiant į jų saugą ir funkcionalumą;

³² 2016 m. Eurostato duomenys.

³³ <https://www.boverket.se/sv/byggande/hallbart-byggande-och-forvaltning/miljoindikatorer---aktuellt-status/vaxthusgaser/>

³⁴ Hertwich, E., Lifset, R., Pauliuk, S., Heeren, N., IRP, (2020), *Resource Efficiency and Climate Change: Material Efficiency Strategies for a Low-Carbon Future*.

³⁵ 2011 m. kovo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 305/2011, kuriuo nustatomos suderintos statybos produktų rinkodaros sąlygos ir panaikinama Tarybos direktyva 89/106/EEB, OL L 88, 2011 4 4, p. 5.

- skatinama imtis pastatyto turto patvarumą ir pritaikomumą didinančių priemonių laikantis žiedinės ekonomikos principų, taikomų pastatų projektavimui³⁶, ir kuriant pastatų **skaitmeninius žurnalus**;
- naudojantis sistema „Level(s)“³⁷ siekiama **gyvavimo ciklo vertinimą integruoti į viešuosius pirkimus ir ES tvaraus finansavimo programą**, taip pat svarstoma, ar tikslinga nustatyti anglies dioksido mažinimo tikslus ir anglies dioksido saugojimo potencialą;
- apsvairstyta galimybė peržiūrėti **medžiagų regeneravimo tikslus, kurie ES teisės aktuose nustatyti statybos ir griovimo atliekoms, ir konkrečių jų medžiagų frakcijoms**;
- skatinamos iniciatyvos **mažinti dirvožemio sandarinimą**, atkurti apleistas ar užterštas urbanistines dykvas ir plėsti saugų, tvarų ir žiedinį **iškasto grunto** naudojimą.

Be to, **iniciatyva „Renovacijos banga“**, apie kurią paskelbta Europos žaliojo kurso dokumente ir kuria siekiama gerokai padidinti energijos vartojimo efektyvumą ES, bus įgyvendinama laikantis žiedinės ekonomikos principų, visų pirma optimizuojant pastatyto turto gyvavimo ciklo charakteristikas ir ilginant tikėtiną jo eksploatavimo trukmę. Persvarstydama statybos ir griovimo atliekų panaudojimo tikslus, Komisija ypatingą dėmesį skirs izoliacinėms medžiagoms, kurių atliekų srautas auga.

3.7. Maistas, vanduo ir maisto medžiagos

Žiedinė ekonomika gali gerokai sumažinti neigiamą išteklių gavybos ir naudojimo poveikį aplinkai ir padėti Europoje atkurti biologinę įvairovę ir gamtinį kapitalą. Biologiniai ištekliai yra labai svarbūs ES ekonomikai, o ateityje atliks dar svarbesnį vaidmenį. Komisija sieks užtikrinti atsinaujinančių biologinių medžiagų tvarumą, be kita ko, veikdama pagal Bioekonomikos strategiją ir Veiksmų planą.

Nors maisto vertės grandinė daro didelį poveikį ištekliams ir aplinkai, apskaičiuota, kad Europos Sąjungoje prarandama arba iššvaistoma 20 proc. viso pagaminto maisto. Todėl, atsižvelgdama į darnaus vystymosi tikslus ir atlikdama 4.1 skirsnyje numatytą Direktyvos 2008/98/EB³⁸ peržiūrą, Komisija pasiūlys **maisto atliekų mažinimo tikslą**. Tai bus vienas svarbiausių būsimos ES strategijos „Nuo ūkio iki stalo“, apimsiančios visus maisto vertės grandinės aspektus, veiksmų.

Komisija taip pat apsvairstys konkrečias priemones, skirtas maisto paskirstymo ir vartojimo tvarumui didinti. Pagal tvarių gaminių iniciatyvą Komisija pradės analitinį darbą, kad nustatytų teisėkūros iniciatyvos dėl pakartotinio naudojimo, kuria siekiama **maitinimo paslaugoms naudojamas vienkartinės pakuotes, stalo reikmenis ir stalo įrankius pakeisti daugkartiniais gaminiais**, taikymo sritį.

Naujuoju Pakartotinio vandens naudojimo reglamentu bus skatinama pakartotiniam vandens naudojimui žemės ūkyje taikyti žiedinius principus. Komisija sudarys **palankesnes sąlygas vandenį naudoti pakartotinai ir efektyviai, be kita ko, pramoniniuose procesuose**.

³⁶ <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/39984>

³⁷ <https://ec.europa.eu/environment/eussd/buildings.htm>

³⁸ 2008 m. lapkričio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/98/EB dėl atliekų ir panaikinanti kai kurias direktyvas, OL L 312, 2008 11 22, p. 3.

Be to, Komisija parengs **integruotą maisto medžiagų valdymo planą**, siekdama užtikrinti tvaresnį maisto medžiagų naudojimą ir skatinti regeneruotų maisto medžiagų rinkas. Komisija taip pat apsvarstys galimybę **persvarstyti direktyvas dėl nuotekų valymo ir nuotekų dumblo** ir įvertins **natūralias maisto medžiagų šalinimo priemones, pavyzdžiui, dumblius**.

4. MAŽIAU ATLIEKŲ, DIDESNĖ VERTĖ

4.1. Griežtesnė atliekų politika siekiant atliekų prevencijos ir žiediško

Nepaisant ES ir nacionalinio lygmens pastangų, susidarančių atliekų kiekis nemažėja. Vykdamas visų rūšių ekonominę veiklą ES per metus susidaro 2,5 mlrd. tonų atliekų, arba 5 tonos vienam gyventojui per metus, o kiekvienam piliečiui vidutiniškai tenka beveik pusė tonos komunalinių atliekų. Norint atliekų susidarymą atsieti nuo ekonomikos augimo reikės didelių pastangų visoje vertės grandinėje ir kiekviename namų ūkyje.

Siekiant pažangos atliekų prevencijos srityje bus labai svarbu parengti tvarių gaminių politiką ir ją perkelti į konkrečius teisės aktus (žr. 2 ir 3 skirsnius). Be to, turime remtis ES atliekų teisės aktais, juos toliau griežtinti ir geriau įgyvendinti.

Taikant ES atliekų teisės aktus (ir tam naudojant ES lėšas) nuo praėjusio amžiaus aštuntojo dešimtmečio atliekų tvarkymas smarkiai pagerėjo. Tačiau siekiant juos pritaikyti žiedinei ekonomikai ir skaitmeniniam amžiui juos reikia nuolat naujinti. Kaip paaiškinta 3 skirsnyje, bus pasiūlyta persvarstyti **baterijų, pakuočių, eksploatuoti netinkamų transporto priemonių ir elektroninėje įrangoje esančių pavojingųjų medžiagų** ES teisės aktus siekiant vykdyti atliekų prevenciją, didinti perdirbtosios medžiagos dalį, skatinti didinti atliekų srautų saugą ir švarą ir užtikrinti kokybišką perdirbimą.

Be to, persvarstydamas Direktyvą 2008/98/EB, Komisija greta įvairių kitų atliekų prevencijos priemonių pasiūlys konkrečius srautus sudarančių **atliekų mažinimo tikslus**. Komisija taip pat griežtins neseniai priimtų **didesnės gamintojo atsakomybės sistemų** reikalavimų įgyvendinimą, teiks paskatas ir skatins dalytis atliekų perdirbimo informacija ir šios srities gerąja patirtimi. Visa tai padės siekti tikslo **iki 2030 m.** gerokai sumažinti bendrą susidarančių atliekų kiekį ir perpus sumažinti **likutinių (neperdirbtų) komunalinių atliekų kiekį**.

Aukštos kokybės perdirbimas priklauso nuo rūšiuojamojo atliekų surinkimo. Siekdama padėti piliečiams, įmonėms ir valdžios institucijoms geriau rūšiuoti atliekas, Komisija pasiūlys **suderinti rūšiuojamojo atliekų surinkimo sistemas**. Visų pirma šiame pasiūlyme bus aptarti veiksmingiausi rūšiuojamojo surinkimo modelių deriniai, rūšiuojamojo surinkimo punktų tankumas ir prieinamumas, be kita ko, viešosiose erdvėse, atsižvelgiant į regionines ir vietos sąlygas – nuo miesto iki atokiausių regionų. Taip pat bus atsižvelgta į kitus aspektus, kurie vartotojams padeda rūšiuoti, pavyzdžiui, vienodas šiukšliadėžių spalvas, suderintus pagrindinių atliekų tipų simbolius, gaminių etiketes, informavimo kampanijas ir ekonomines priemones. Pasiūlymu taip pat būtų siekiama standartizuoti kokybės valdymo sistemas ir pasiekti, kad jos būtų taikomos, siekiant užtikrinti surinktų atliekų, kurios skirtos naudoti gaminiuose, ypač kaip su maistu besiliečiančios medžiagos, kokybę.

Siekiant remti valstybes nares atliekų tvarkymo srityje, reikia papildomų pastangų. Pusė valstybių narių gali nepasiekti 2020 m. tikslo perdirbti 50 proc. komunalinių atliekų. Siekdama paskatinti politikos reformas, Komisija organizuos **aukšto lygio pokalbius žiedinės ekonomikos ir atliekų klausimais** ir **sustiprins bendradarbiavimą su**

valstybėmis narėmis, regionais ir miestais, kad ES lėšos būtų panaudotos kuo geriau. Kai būtina, Komisija taip pat naudosis savo įgaliojimais užtikrinti vykdymą.

4.2. Žiediško didinimas aplinkoje be nuodingų medžiagų

ES cheminių medžiagų politika ir teisės aktai, visų pirma REACH, skatina palaipsniui pakeičiant pavojingas medžiagas pereiti prie cheminių medžiagų, kurių sauga būtų užtikrinta jau kūrimo etape, ir taip geriau apsaugoti piliečius ir aplinką. Tačiau antrinių žaliavų sauga vis dar gali būti pažeista, pavyzdžiui, kai uždraustos medžiagos išlieka perdirbtose žaliavose. Siekdama padidinti pasitikėjimą perdirbtų žaliavų naudojimu, Komisija:

- rems **kokybiško rūšiavimo ir teršalų**, įskaitant dėl atsitiktinio užteršimo atsiradusius teršalus, **šalinimo iš atliekų** sprendimų kūrimą;
- parengs **metodiką, kaip maksimaliai sumažinti medžiagų, kurios kelia grėsmę sveikatai ar aplinkai, kiekį perdirbtose medžiagose ir jų gaminiuose**;
- bendradarbiaus su sektoriaus atstovais, kad palaipsniui būtų sukurtos **informacijos apie** labai didelį susirūpinimą keliančias ir kitas atitinkamas **chemines medžiagas**, ypač tas, kurios daro lėtinį poveikį³⁹ ir kelia techninių problemų, **atsekimo ir valdymo suderintos sistemos**, kurios leistų **nustatyti tas chemines medžiagas atliekose**, užtikrinant sąveiką su tvarių gaminių politikos programos priemonėmis ir su ECHA gaminių, kurių sudėtyje yra labai didelį susirūpinimą keliančių cheminių medžiagų, duomenų baze;
- pasiūlys iš dalies pakeisti **Patvariųjų organinių teršalų reglamento priedus** atsižvelgiant į mokslo ir technikos pažangą ir tarptautinius įsipareigojimus pagal Stokholmo konvenciją;
- tobulins **pavojingų atliekų klasifikaciją ir gerins jų tvarkymą**, kad perdirbimo srantai liktų švarūs, be kita ko, prireikus ją labiau suderindama su cheminių medžiagų ir mišinių klasifikacija.

Būsimoje **cheminių medžiagų strategijoje tvarumui užtikrinti** bus toliau sprendžiami cheminių medžiagų, produktų ir atliekų teisės aktų sąsajos klausimai ir stiprinama sąveika su žiedine ekonomika.

4.3. Gerai veikiančios ES perdirbtų žaliavų rinkos kūrimas

Kad perdirbtos žaliavos galėtų konkuruoti su pirminėmis, turi būti išspręsta nemažai klausimų, susijusių ne tik su sauga, bet ir su veiksmingumu, prieinamumu ir sąnaudomis. Kai kurie šiame plane numatyti veiksmai, visų pirma reikalavimai dėl **perdirbtosios medžiagos dalies** gaminiuose, padės išvengti antrinių žaliavų pasiūlos ir paklausos neatitikimo ir užtikrins sklandžią perdirbimo sektoriaus plėtrą ES. Be to, siekdama sukurti gerai veikiančią antrinių žaliavų vidaus rinką, Komisija:

³⁹ Kaip nustatyta pagal Reglamentą (EB) Nr. 1907/2006 ir 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 1272/2008 dėl cheminių medžiagų ir mišinių klasifikavimo, ženklinimo ir pakavimo, iš dalies keičiančiame ir panaikinančiame direktyvas 67/548/EEB bei 1999/45/EB ir iš dalies keičiančiame Reglamentą (EB) Nr. 1907/2006, OL L 353, 2008 12 31, p. 1.

- įvertins, koku mastu reikia toliau plėtoti **ES masto tam tikrų atliekų srautų nebelaikymo atliekomis kriterijus** remdamasi stebėjimais, kaip valstybės narės taiko persvarstytas „nebelaikymo atliekomis“ statuso ir šalutinių produktų taisykles, ir remis tarpvalstybines bendradarbiavimo iniciatyvas, kuriomis siekiama suderinti nacionalinius nebelaikymo atliekomis ir šalutinių produktų kriterijus;
- stiprins **standartizacijos** vaidmenį remdamasi šiuo metu atliekamu vykdomų nacionalinio, Europos ir tarptautinio lygmens standartizavimo darbų vertinimu;
- laiku įves **labai didelį susirūpinimą keliančių cheminių medžiagų** naudojimo **gaminiuose** apribojimus tais atvejais, kai cheminei medžiagai taikomas autorizacijos reikalavimas, kartu toliau gerindama vykdymo užtikrinimą prie sienų;
- įvertins galimybę įsteigti **pagrindinių antrinių medžiagų rinkos stebėjimo centrą**.

4.4. Atliekų eksporto iš ES problemos sprendimas

Pasaulinėje atliekų rinkoje vyksta dideli pokyčiai. Per pastarąjį dešimtmetį milijonai tonų Europos atliekų eksportuoti į ES nepriklausančias šalis, dažnai nepakankamai atsižvelgiant į tinkamą atliekų tvarkymą. Daugeliu atvejų eksportuotos atliekos daro neigiamą poveikį aplinkai ir sveikatai paskirties šalyse, o ES perdirbimo pramonė neteko išteklių ir ekonominių galimybių. Neseniai kai kurioms trečiosioms šalims įvedus importo apribojimus atsiskleidė pernelyg didelė ES priklausomybė nuo atliekų apdorojimo svetur, tačiau kartu perdirbimo pramonė gavo postūmį didinti savo pajėgumus ir atliekų vertę Europos Sąjungoje.

Atsižvelgdama į šiuos pokyčius ir į tai, kad neteisėtas atliekų vežimas tebekelia susirūpinimą, Komisija imsis veiksmų siekdama **užtikrinti, kad ES neperkėlinėtų su atliekomis susijusių problemų į trečiąsias šalis**. Gaminių projektavimui, antrinių medžiagų kokybei bei saugai ir jų rinkų stiprinimui skirti veiksmai prisidės prie to, kad nuoroda „**perdirbta ES**“ taptų kokybiškų antrinių medžiagų lyginamuoju standartu.

Nuodugni **ES atliekų vežimo taisyklių**⁴⁰ peržiūra padės lengviau pasirengti Europos Sąjungoje pakartotinai naudoti ir perdirbti atliekas. Peržiūra taip pat bus siekiama **apriboti atliekų, kurios daro žalingą poveikį aplinkai ir sveikatai trečiosiose šalyse arba kurios gali būti tvarkomos ES viduje, eksportą** sutelkiant dėmesį į paskirties šalis, problemiškus atliekų srautus, atliekų tvarkymo operacijų, kurios kelia susirūpinimą, tipus ir vykdymo užtikrinimą siekiant kovoti su neteisėtu atliekų vežimu. Komisija taip pat remis daugiašalio, regioninio ir dvišalio lygmens priemones, kuriomis siekiama **kovoti su nusikaltimais aplinkai, ypač tai, kurie susiję su neteisėtu eksportu ir neteisėta prekyba**, sugriežtinti **atliekų vežimo kontrolę**, ir pagerinti tvarų atliekų tvarkymą tose šalyse.

⁴⁰ 2006 m. birželio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1013/2006 dėl atliekų vežimo, OL L 190, 2006 7 12, p. 1.

5. UŽTIKRINIMAS, KAD ŽIEDINĖ EKONOMIKA TEIKTŲ NAUDĄ ŽMONĖMS, REGIONAMS IR MIESTAMS

2012–2018 m. su žiedine ekonomika susijusių darbo vietų skaičius ES išaugo 5 proc. ir pasiekė maždaug 4 mln.⁴¹. Galima tikėtis, kad žiediškumas turės teigiamą grynąjį poveikį darbo vietų kūrimui, su sąlyga, jei darbuotojai įgis žaliajai pertvarkai reikalingų įgūdžių. **Socialinės ekonomikos**, kurioje aktyviausiai kuriamos su žiedine ekonomika susijusios darbo vietos, potencialą dar labiau padidins abipusė nauda, gaunama remiant žaliają pertvarką ir didinant socialinę įtrauktį, visų pirma pagal **Europos socialinių teisių ramsčio**⁴² įgyvendinimo veiksmų planą.

Komisija užtikrins, kad jos priemonės, kurios padeda ugdyti įgūdžius ir kurti darbo vietas, taip pat padėtų sparčiau pereiti prie žiedinės ekonomikos – be kita ko, atnaujins **Įgūdžių darbotvarkę**, inicijuos **Įgūdžių paklą**, apimsiantį didelio masto partnerystės organizacijos, kuriose dalyvaus daug suinteresuotųjų subjektų, ir įgyvendins Socialinės ekonomikos veiksmų planą. „**Europos socialinio fondas +**“ skatins toliau investuoti į švietimo ir mokymo sistemas, mokymąsi visą gyvenimą ir socialines inovacijas.

Komisija taip pat išnaudos ES finansavimo priemonių ir fondų potencialą, kad paremtų būtinas regionų lygmens investicijas ir užtikrintų, kad pertvarka būtų naudinga visiems regionams. **Sanglaudos politikos** fondai ne tik didins informuotumą, gerins bendradarbiavimą ir stiprins gebėjimus, bet ir padės regionams įgyvendinti žiedinės ekonomikos strategijas ir stiprinti savo pramonės struktūrą ir vertės grandines. Žiedinės ekonomikos sprendimai bus pritaikyti **atokiausiems regionams ir saloms**, nes jie negali išvengti išteklių importo, dėl turizmo susidarancio didelio atliekų kiekio ir atliekų eksporto. **Teisingos pertvarkos mechanizmo**⁴³, pasiūlyto kaip Europos žaliojo kurso investicijų plano dalis, ir „InvestEU“ lėšomis galės būti remiami į žiedinę ekonomiką orientuoti projektai.

Svarbią paramą miestai gaus iš siūlomos **Europos miestų iniciatyvos**, **Pažangiųjų miestų iššūkio iniciatyvos** ir **Žiedinės ekonomikos miestų ir regionų iniciatyvos**. Žiedinė ekonomika bus viena iš prioritetinių **Žaliojo miesto susitarimo** sričių.

Europos žiedinės ekonomikos suinteresuotųjų subjektų platforma ir toliau bus vieta, kurioje suinteresuotieji subjektai galės keistis informacija.

6. HORIZONTALIEJI VEIKSMAI

6.1. Žiediškumas – poveikio klimatui neutralizavimo prielaida

Siekiant neutralizuoti poveikį klimatui, reikia didinti žiediškumo ir išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimo sinergiją. Komisija:

- išanalizuos, kaip sistemingai matuoti, **kiek žiediškumas švelnina klimato kaitą ir padeda prie jos prisitaikyti**;
- tobulins **modeliavimo priemones**, kad būtų galima įvertinti žiedinės ekonomikos naudą mažinant išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ES ir nacionaliniu lygmenimis;

⁴¹ https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=cei_cie010&language=en

⁴² COM(2020) 14 *final*.

⁴³ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/fs_20_39

- skatins stiprinti **žiediško vaidmenį ateityje persvarstant nacionalinius energetikos ir klimato srities veiksmų planus** ir, kai tinka, kitose klimato politikos srityse.

Siekiant neutralizuoti poveikį klimatui reikės ne tik mažinti išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, bet ir anglies dioksidą šalinti iš atmosferos, naudoti mūsų ekonomikoje neišleidžiant jo į aplinką ir ilgesnį laiką saugoti. Anglies dioksido šalinimas gali būti natūralaus pobūdžio, be kita ko, atkuriant ekosistemas, saugant ir įveisiant miškus, vykdant tvarią miškotvarką, ūkininkavimo priemonėmis sekvestruojant anglies dioksidą dirvožemyje, arba pasiekiamas didesniu žiedišku, pavyzdžiui, ilgalaikiu saugojimu statybose naudojant medieną, pakartotiniu anglies dioksido naudojimu ir saugojimu produktuose, pavyzdžiui, karbonizuojant į statybines medžiagas.

Siekdama aktyviau skatinti anglies dioksido šalinimą ir didinti anglies dioksido žiedišumą visapusiškai atsižvelgiant į biologinės įvairovės tikslus, Komisija išnagrinės galimybę sukurti **anglies dioksido šalinimo sertifikavimo reglamentavimo sistemą**, grindžiamą patikima ir skaidria anglies dioksido apskaita, kad būtų galima stebėti ir tikrinti, kiek anglies dioksido pašalinta iš tikrųjų.

6.2. Ekonomikos teisingumo užtikrinimas

Siekiant spartinti žaliąją pertvarką, reikia apgalvotų, bet ryžtingų priemonių, kuriomis finansavimas būtų orientuojamas į tvaresnius gamybos ir vartojimo modelius. Komisija šioje srityje jau ėmėsi įvairių iniciatyvų, be kita ko, **integravo žiedinės ekonomikos tikslą į ES taksonomijos reglamentą**⁴⁴ ir atliko parengiamąjį darbą, susijusį su **ES ekologinio ženklo suteikimo finansiniams produktams kriterijais**. **Žiedinės ekonomikos finansavimo rėmimo platforma** toliau teiks gaires projektų vykdytojams žiediško paskatų, gebėjimų stiprinimo ir finansinės rizikos valdymo klausimais. ES finansinės priemonės, tokios kaip MVI garantijos pagal dabartinę programą, o nuo 2021 m. – pagal programą „InvestEU“, pritraukia privačiojo sektoriaus finansavimą žiedinės ekonomikos reikmėms. Komisija taip pat pasiūlė naujus **ES biudžeto nuosavus išteklius, pagrįstus neperdirbtų plastiko pakuočių atliekų kiekiu**. Be to, Komisija:

- griežtins įmonėms taikomus aplinkos duomenų atskleidimo reikalavimus per būsimą **nefinansinės informacijos atskleidimo direktyvos peržiūrą**;
- rems verslo atstovų vadovaujamą iniciatyvą parengti **aplinkos aspektų apskaitos principus**, kurie finansinius duomenis papildytų įnašo į žiedinę ekonomiką duomenimis;
- skatins **integruoti tvarumo kriterijus į verslo strategijas** tobulinant įmonių valdymo sistemą;
- iškels su žiedine ekonomika susijusius tikslus vykdydama **Europos semestro perorientavimą** ir artimoje ateityje persvarstydama **valstybės pagalbos aplinkos ir energetikos srityje gaires**;
- toliau skatins plačiau taikyti gerai parengtas **ekonomines priemones**, tokias kaip **aplinkos mokesčiai, įskaitant sąvartyno ir deginimo mokesčius**, ir leis valstybėms narėms **pridėtinės vertės mokesčio tarifais** skatinti į galutinius

⁴⁴ Aplinkos atžvilgiu tvarios veiklos ES klasifikavimo sistema:
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/lt/HIS/?uri=CELEX%3A52018PC0353>

vardotojus orientuotą žiedinės ekonomikos veiklą, konkrečiai remonto paslaugas⁴⁵.

6.3. Pertvarkos spartinimas pasitelkiant mokslinius tyrimus, inovacijas ir skaitmeninimą

Europos įmonės pirmąja žiedinių inovacijų srityje. **Europos regioninės plėtros fondas** (pažangiosios specializacijos priemonėmis), **LIFE** ir „**Europos horizontas**“ papildys privatų inovacijų finansavimą ir remia visą inovacijų ciklą, kad sprendimai pasiektų rinką. Programos „Europos horizontas“ lėšomis bus remiamas rodiklių ir duomenų, naujoviškų medžiagų ir gaminių kūrimas, pavojingųjų medžiagų pakeitimas ir atsisakymas taikant principą „saugus nuo sukūrimo etapo“, žiediniai verslo modeliai ir naujos gamybos ir perdirbimo technologijos (įskaitant cheminių medžiagų perdirbimo galimybių tyrimą) turint omenyje skaitmeninių priemonių vaidmenį siekiant žiedinės ekonomikos tikslų. Be to, pagal programą „**Marie Skłodowskos-Curie veiksmai**“ šioje srityje gali būti remiamas mokslo darbuotojų įgūdžių ugdymas, mokymas ir judumas.

Skaitmeninės technologijos gali padėti atsekti gaminių, sudedamųjų dalių ir medžiagų keliones ir užtikrinti, kad gauti duomenys būtų saugiai prieinami. 2 skirsnyje nurodyta **Europos pažangiųjų žiedinės ekonomikos prietaikų duomenų erdvė** suteiks struktūrą ir valdymo sistemą, kad būtų galima naudoti prietaikas ir teikti paslaugas, pavyzdžiui, sudaryti gaminių pasus, inventorizuoti išteklius ir informuoti vartotojus.

Europos inovacijos ir technologijos institutas koordinuos žiedinės ekonomikos inovacijų iniciatyvas **žinių ir inovacijų bendrijose** bendradarbiaudamas su universitetais, mokslinių tyrimų organizacijomis, pramone ir MVĮ.

Intelektinės nuosavybės tvarka turi būti pritaikyta skaitmeniniam amžiui ir žaliajai pertvarkai ir stiprinti ES įmonių konkurencingumą. Komisija pasiūlys **intelektinės nuosavybės strategiją**, siekdama užtikrinti, kad intelektinė nuosavybė ir toliau būtų pagrindinis žiedinės ekonomikos ir naujų verslo modelių kūrimo veiksnys.

7. INICIATYVI PASAULINIO LYGMENS VEIKLA

ES bus sėkminga tik jei jos pastangomis vyks ir visuotinis perėjimas prie teisingos, klimatui poveikio nedarančios, efektyviai išteklius naudojančios ir žiedinės ekonomikos. Vis labiau reikia diskutuoti apie tai, kaip apibrėžti „saugią veiklos erdvę“, t. y. kaip naudojant įvairius gamtos išteklius neperžengti tam tikrų vietos, regioninių ar pasaulinių ribų, o poveikis aplinkai neviršytų planetos galimybių.

Šalims, turinčioms perspektyvą įstoti į ES, mūsų artimiausioms kaimynėms pietuose ir rytuose, besiformuojančios rinkos ekonomikos šalims ir pagrindinėms partnerėms visame pasaulyje nauji tvarūs modeliai atvers verslo ir užimtumo galimybių, o kartu stiprės ryšiai su Europos ekonominės veiklos vykdytojais⁴⁶.

Siekdama paremti visuotinį perėjimą prie žiedinės ekonomikos, Komisija:

- remdamasi Europos plastikų strategija, vadovaus tarptautinio lygmens pastangoms siekiant **visuotinio susitarimo dėl plastikų** ir siūlys perimti ES žiedinės ekonomikos požiūrį į plastikus;

⁴⁵ Priklausomai nuo vykstančios teisėkūros procedūros rezultatų.

⁴⁶ SWD(2020) 100.

- pasiūlys suburti **Pasaulinį žiedinės ekonomikos aljansą** siekiant nustatyti, kokios žinių ir valdymo spragos trukdo plėstis pasaulinei žiedinei ekonomikai, ir įgyvendins partnerystės iniciatyvas, be kita ko, su stipriausios ekonomikos šalimis;
- išnagrinės, ar įmanoma apibrėžti su gamtos ištekliais susijusią „**saugią veiklos erdvę**“, ir apsvarstys galimybę pradėti diskusijas dėl **tarptautinio susitarimo dėl gamtos išteklių valdymo**;
- megs tvirtesnius **partnerystės ryšius su Afrika**, kad žaliosios pertvarkos ir žiedinės ekonomikos nauda būtų kuo didesnė;
- užtikrins, kad **laisvosios prekybos susitarimuose** atsispindėtų aukštesni žiedinės ekonomikos tikslai;
- toliau propaguos žiedinę ekonomiką **stojimo į ES procese Vakarų Balkanuose ir dvišaliuose, regioniniuose ir daugiašaliuose politikos dialoguose ir forumuose, taip pat aplinkosaugos susitarimuose**, taip pat teikdama pasirengimo narystei pagalbą ir vykdydama kaimynystės, vystymosi ir tarptautinio bendradarbiavimo programas, be kita ko, per Tarptautinę tvarių finansų platformą;
- aktyviau vykdys **informavimo veiklą**, be kita ko, pasitelkdama Europos žaliojo kurso diplomatus ir rengdama žiedinės ekonomikos misijas, o bendradarbiaudama su ES valstybėmis narėmis sieks gerinti koordinavimą ir telkti pasaulinės žiedinės ekonomikos kūrimo pastangas.

8. PAŽANGOS STEBĖJIMAS

Atsižvelgdama į Europos žaliąjį kursą ir 2020 m. metinę tvaraus augimo strategiją⁴⁷, Komisija **griežtins nacionalinių planų ir priemonių stebėseną, kad į perorientuojamą Europos semestro** procesą tvirčiau integravus tvarumo aspektą būtų **sparčiau pereinama prie žiedinės ekonomikos**.

Komisija taip pat atnaujins **žiedinės ekonomikos stebėsenos sistemą**⁴⁸. Naujuose rodikliuose, kurie kiek įmanoma bus paremti Europos statistika, bus atsižvelgiama į šio veiksmų plano tikslines sritis ir žiediškumo, poveikio klimatui neutralumo ir nulinės taršos tikslo tarpusavio sąsajas. Be to, programos „Europos horizontas“ projektai ir „Copernicus“ duomenys patobulins įvairių lygmenų žiediškumo matavimo vienetų, kurie dar neatsispindi oficialioje statistikoje.

Be to, bus toliau plėtojami **išteklių naudojimo rodikliai, įskaitant suvartojimo ir žaliavų naudojimo rodiklius**, siekiant atsižvelgti į medžiagų suvartojimą ir poveikį aplinkai, susijusius su mūsų gamybos ir vartojimo modeliais. Tie rodikliai bus susieti su atsiskaitymu už tai, kiek ekonomikos augimą pavyko atsieti nuo išteklių naudojimo ir koks to poveikis ES ir už jos ribų, ir su šios pažangos vertinimu.

9. IŠVADA

Perėjimas prie žiedinės ekonomikos ES ir už jos ribų bus sisteminis ir gilus ir atneš dideles permainas. Kartais jis bus ardomojo pobūdžio, todėl turi būti teisingas. Tam

⁴⁷ COM (2019) 650 final.

⁴⁸ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/circular-economy/indicators/monitoring-framework>

reikės visų suinteresuotųjų subjektų derinimosi ir bendradarbiavimo visais lygmenimis – ES, nacionaliniu, regioniniu, vietos ir tarptautiniu.

Todėl Komisija ragina ES institucijas ir įstaigas pritarti šiam veiksmų planui ir aktyviai prisidėti prie jo įgyvendinimo, taip pat ragina valstybes nares atsižvelgiant į jo užmojus priimti arba atnaujinti nacionalines žiedinės ekonomikos strategijas, planus ir priemones. Be to, Komisija rekomenduos, kad žiedinė ekonomika būtų viena iš diskusijų dėl Europos ateities temų ir reguliari piliečių dialogų tema.